

3. Николаєва Т. Лексико-семантичні аспекти мови соціальних мереж. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 9. Том 2. С. 96–101.

4. 30 сленгових слів з англійської мови для Інтернет-чайників. URL: <https://www.fluentu.com/blog/english-rus/английский-интернет-сленг/> (дата звернення 23.07.2022)

5. Новий сленг соцмереж. URL: <https://www.kaplaninternational.com/ru/blog/uroki-angliyskogo-sleng/novyy-sleng-socsetey> (дата звернення 23.07.2022)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-92>

ECOLINGUISTIC ANALYSIS OF GERMAN MEDIATEXTS

ЕКОЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ НІМЕЦЬКИХ МЕДІАТЕКСТІВ

Piankowska I. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Doctoral student of the Institute
of Philology
Taras Shevchenko National University
of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Пянкoвська І. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент,
докторант Інституту філології
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Сучасний медіапростір надає широкі можливості, з одного боку, для висловлення будь-яких думок, а з іншого, – для сприйняття необмеженого кола інформації різного рівня і якості, яка нерідко може завдавати негативного психоемоційного впливу як на окрему особистість, та і на суспільство в цілому. З огляду на це, все більшої актуальності набувають еколінгвістичні дослідження, важливим завданням яких є врегулювання комунікативної взаємодії та забезпечення екологічності спілкування [2, с. 211].

Еколінгвістика як міждисциплінарна галузь, що вивчає мову як екологічну систему, досліджує шляхи захисту мови від руйнування, ушкодження, псування на всіх рівнях, має на меті захищати і охороняти мову як частину природи, як інструмент, що впливає безпосередньо на фізичне, моральне і духовне здоров'я суспільства [2, с. 212, 224]. Поняття і термінологічний апарат еколінгвістики, її

паралелі з екологією довкілля та теоретичне підґрунтя визначив Е. Хауген [4], принципи та методологію екологічної лінгвістики висвітлено у працях П. Фінке, А. Штіббе, В. Трампе [3; 6; 7].

У сьогодишньому світі мас-медіа не лише транслюють інформацію у найрізноманітніший спосіб (вербально, невербально, візуально, аудіально), а й надають можливості інтерактивної взаємодії (обмін думками в коментарях до повідомлень в онлайн-виданнях, соціальних інтернет-мережах тощо), тим самим посилюючи ефективність сприйняття інформації та її вплив на свідомість реципієнтів. Як наслідок зростає не тільки роль мас-медіа у суспільстві, а і ступінь їхньої відповідальності за маніпуляції суспільною свідомістю.

Медіаекологія досліджує «питання про те, як засоби комунікації впливають на сприйняття, розуміння, почуття та цінності людини; і як наша взаємодія зі ЗМІ полегшує або перешкоджає нашим шансам на виживання» [13, с. 10]. Основними завданнями цього напрямку є гармонізація відносин між людьми й технологіями, захист і збереження інформації шляхом увиразнення можливостей та обмежень у процесі реалізації різних способів комунікативної взаємодії [2, с. 218]. При цьому Н. Постмен, автор терміну «медіаекологія», наголошує, що не зважаючи на появу нових засобів комунікації, мова залишається основним інструментом спілкування і має бути пріоритетним аспектом уваги з боку лінгвістичних досліджень [5, с. 15].

К. Тараненко запропонувала напрям «екомедіалінгвістика», який вивчає мову масмедіа на перетині медіалінгвістики та еколінгвістики з метою встановлення критеріїв якості інформаційного простору з погляду його «здоров'я» (іншими словами – його нешкідливості для людини) [2, с. 219-220].

А. Бернацька виокремлює три аспекти екології мови: інтра-лінгвальний (спрямований на дослідження культури мовлення, стилю, риторики тощо), інтерлінгвальний (пов'язаний із багатомовністю та проблемою зникнення деяких мов), транслінвальний (передбачає використання засобів однієї мови в контексті іншої мови в художній літературі, фольклорі, журналістиці) [1]. Наше дослідження сфокусоване на інтралінгвальному підході до аналізу німецькомовних медіатекстів із метою визначення характерних мовних засобів (лексичних, синтаксичних, стилістичних), які в них використовуються, та яким чином вони впливають на формування позитивних цінностей у суспільстві. Об'єктом аналізу стали статті на тему “Krieg in der Ukraine” в німецьких онлайн-виданнях “Frankfurter Allgemeine

Zeitung”, “Süddeutsche Zeitung”, “Zeit”, “Die Tagespost”, дібрані шляхом суцільної вибірки.

З-поміж лексичних засобів особливо часто використовуються власні імена (*der ukrainische Präsident Wolodymyr Selenskyj, Bundeskanzler Olaf Scholz*) та географічні назви (*die Stadt Lyssytschansk im Gebiet Luhansk* [11]), суспільно-політичні реалії (носії влади, органи влади, військові реалії тощо), напр.: *Geheimdienst SBU* [10], okazionalizmi (*Gas-Damoklesschwert* [9]), фразеологізми (*in vermeintlicher Sicherheit wiegen* [13], *keine halben Sachen machen, sich daher keine Illusionen machen* [8]).

На синтаксичному рівні в аналізованих медіатекстах не виявлено специфічних особливостей, проте поширеними є конструкції з модальними дієсловами, різні типи підрядних речень, використання прямої мови.

Серед стилістичних засобів особливо частотним є вживання прийому протиставлення, зокрема, коли протиставляються умови життя в мирних європейських містах та українських, напр.: *“Während wir hier heute die Festspiele eröffnen, harren Familien in ukrainischen Städten in Kellern und Luftschutzbunkern aus”* [13]. Поширеними є також епітети (*westliche Naivität* [13], *die kriminelle Energie Putins* [8]), метафори (*die Waffen geben den Ton an* [12]), перифрази (*Machthaber im Kreml* [14]) риторичні прийоми (риторичні запитання, прогнозування, апеляція до авторитету), напр.: *Ein ukrainischer Gegenschlag wird im Spätsommer und Herbst erfolgen können, weil dann hoffentlich genügend Waffen zur Verfügung stehen* [14].

Здійснений лінгвістичний аналіз дозволяє зробити висновок, що автори німецьких медіатекстів на тему “Krieg in der Ukraine” використовують мовні засоби, які відповідають основним принципам медіаекології, тим самим здійснюють позитивний вплив на формування громадської думки щодо подій, які висвітлюються.

Література:

1. Бернацкая А. А. О трех аспектах экологии языка. *Вестник Красноярского государственного университета: гуманитарные науки*. № 4. Красноярск, 2003. С. 122–124.

2. Тараненко К. В. Екологічна комунікація у медіапросторі. *Philological science and education: transformation and development vectors*. Рига, Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2021. С. 211–227.

3. Finke P. Transdisciplinary Linguistics: Ecolinguistics as a Pacemaker into a New Scientific Age. Fill A. / Penz H. (Ed.). *The Routledge Handbook of Ecolinguistics*, London. New York, 2018. S. 406–419.

4. Haugen E. The Ecology of Languages, in: Dil A. S. (Hg.), The Ecology of Language: Essays by Einar Haugen, Standford, 1972. S. 325–339.
5. Postman N. The Humanism of Media Ecology. Proceedings of the Media Ecology Association, Volume 1, 2000. P. 10-16.
6. Stibbe A. Ecolinguistics: Language, Ecology and the Stories We Live By. London : Routledge. 2015. 260 p. DOI: 10.4324/9780367855512
7. Trampe W. Ökologische Linguistik und Humanökologie. Fill A., Penz H., Trampe W. (Eds.) Colourful Green Ideas. Bern: Peter Lang, 2002. P. 89–101.

Джерела ілюстративного матеріалу:

8. CDU-Europapolitiker Gahler: Putin ist ein faschistischer Diktator. Die Tagespost, 24.05.2022. URL: <https://www.die-tagespost.de/politik/cdu-europapolitiker-gahler-putin-ist-ein-faschistischer-diktator-art-228860>
9. Das Gas-Damoklesschwert schwebt weiter Die Tagespost, 20.07.2022. URL: <https://www.die-tagespost.de/politik/das-gas-damoklesschwert-schwebt-weiter-art-230577>
10. Stephanowitz J. Ukrainische Parlamentskommission soll Einsatz westlicher Waffen kontrollieren. Zeit online 22.07.2022. URL: https://www.zeit.de/politik/ausland/ukraine-krieg-russland-newsblog-live?mj_campaign=nl_ref&mj_content=zeitde_text_link_x&mj_medium=nl&mj_source=int_zonaudev_Was%20jetzt%3F#event_id=ekZUPBxE2dhk5uwVRRKW
11. Sturm P. Kiew muss Verluste minimieren. FAZ, 03.07.2022. URL: <https://www.faz.net/aktuell/ukraine-konflikt/ukrainekrieg-kiew-muss-verluste-minimieren-18147094.html>
12. Versöhnung ist derzeit eine Utopie Die Tagespost, 05.07.2022. URL: <https://www.die-tagespost.de/politik/versoehnung-ist-derzeit-eine-utopie-art-230121>
13. “Wir sind nicht Putins Vasallen“. Die Tagespost, 21.07.2022. URL: <https://www.die-tagespost.de/politik/wir-sind-nicht-putins-vasallen-art-230633>
14. Witte G. Putins nützliche Idioten. FAZ, 05.07.2022. Режим доступу: URL: <https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/ukraine-wie-deutsche-intellektuelle-putin-in-die-haende-spielen-18148867.html?premium#?cleverPushBounceUrl=https%3A%2F%2Fwww.faz.net%2Faktuell%2F&cleverPushNotificationId=Huba8JBhbn4fdGkTR>